دقربانۍ مهم مسائل په 15 سؤالونوکي

د قربانۍ مهم مسائل

دسوال جواب په طریقه

Ketabton.com

مؤلف:
الشیخ أبو یوسف نجیب الله سلیم
حفظه الله ورعاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحمدلله رب العالمين، والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين،نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلي يوم الدين أمابعد:
دايوه مختصره رساله ده چي مشتمله ده په بعضومهمو مسائلو د قربانۍ او آداب د اخترباندې په طريقه د سوال جواب سره، الله تعالى نه أميد لرم چې مسلمانان ترې مستفيد شي اوزمونږ لپاره يوه صدقه جاريه شي.

«۱» سوال: قرباني کول سه حکم لري؟

جواب: پديکې دوه قوله دعلماؤ دي.
أول: دبعضو علماؤ په نيزباندې واجبه ده.
دويم: دجمهورو (يعني دډيرو) علماؤ په نيز باندې سنت مؤکده ده او واجبه نده، أو دا دإمام مالك، إمام شافعي أوإمام أحمد رحمهم الله قول هم دی. أو دا قول راجح هم دی، خودا مقام د تفصيل ندی چې دلائل ئې ذکر کړو، ليکن دسنتيت مطلب به دا نوی چې مسلمان به پری اهتمام نه کوی، بلکې دغه يې شرعي حيثيت دی، ورنه اهتمام کول به پری دمسلمان شعار وی، کله چې توان لرونکی وی، ځکه فضيلت اوثواب يې ډير زيات راغلی دی. وگوره للتفصيل المحلى لابن حزم (9/3) کتاب الأضاحي. والمغني لابن قدامه (425/8).

«۲» سوال: د قربانۍ دپاره څه شرطونه دي؟

جواب: اول : دا به د بهيمة الأنعام څخه وی يعني (اوښ) (غوا، غوئې، ميخه) (ګډ، ګډه) (بزه، پسه) او پدې باندی إمام قرطبي په خپل تفسير(72/15) کې د مسلمانانو إجماع نقل کړی ده فرمائی: (وَالَّذِي يُضَحَّى بِهِ بِإِجْمَاعِ الْمُسْلِمِينَ الْأَزْوَاجُ الثَّمَانِيَةُ : وَهِيَ الضَّأْنُ وَالْمَعْزُ وَالْإِبِلُ وَالْبَقَرُ). همدغه خبره ابن القيم په زاد المعاد(٣/٣١٢) أو امام سرخسي په المبسوط(29/12)کې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دويم شرط : قرباني به غابن او معتبرعُمْر ته رسيدلي وي:
اودهغي پيژندنه په غابن أو عمر سره کيږي.
د اوبن دپاره شرط دادی چې پنځه کلن به وي أوشپږم کال کي به داخل شوى وي.
دغويين مال دپاره شرط دادی چې دوه کلن به وی او دريم کال کي به داخل شوي وي.
دبزين مال دپاره شرط دادی چې يوکلن به وی اوپه دويم کال کي به داخل شوي وی.
او دګډين مال دپاره شرط (په راجح قول سره) شپږ مياشتی دي چې أُومه کې به داخل شوي وي. وګوره للتفصيل المغنى لابن قدامه (۴۴۰/۹) والروض المربع للبهوتی (۲/ ۱۳۷).
دريم شرط : په خپل وخت باندې کول چې هغه داختر لمونځ نه بعد شروع کيږي ترڅلورمي ورځ د اختر پورې.
څلورم شرط : سلامتيا دهغه عيوبو (نقصاناتو)څخه چې شرعاً معتبروي.
او هغه په إجماع د أمت سره څلور عيوب(نقصاناته) دي کوم چې په حديث د البراء بن عازب رضی الله عنه کي ذکر شوی دي هغه فرمائي: (قَامَ فِينَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَقَالَ : أَرْبَعٌ لاَ تَجُوزُ فِي الضَّحَايَا : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنُ عَوَرُهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنُ مَرَضُهَا ، وَالْعَرْجَاءُ الْبَيِّنُ ظَلَعُهَا ، وَالْكَسِيرُ الَّتِي لاَ تُنْقِي). رواه الترمذي (203/2) وقال الشيخ الألباني إسناده صحيح. إرواء الغليل (360/4ح 1148).
ژباړه : صحابي فرمائي: نبي عليه السلام په مونږ کي ودريده، أو وي فرمايل: څلور عيوب (نقصانات) دي چې په هغي سره قرباني نه صيحيح کيږي.

1. نقصاني سترګو والا چې نقصان ئي ښه ښکاره وي.
2. هغه مريضه چې مرض يی ښه ښکاره وي.
3. هغه ګوډه چې ګوډ والی ئی ښه ښکاره وي.
4. ډيره خواره وچه چې غوښه پکې نوي.

فائده: علماؤ هغه عيوب(نقصانات) هم پدي څلورو باندې قياس کړی دي کوم چې د دي څلورو عيوبو سره مساوي اويا تری زيات وی مثلاً:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړنده وي يا لَمْ، خپه وغيره يې کټ وي. لکه إمام نووي رحمه الله فرمايلي: (وَأَجْمَعُوا عَلَى أَنَّ الْعُيُوبَ الْأَرْبَعَةَ الْمَذْكُورَةَ فِي حَدِيثِ الْبَرَاءِ لَا تُجْزِئُ التَّضْحِيَةُ بِهَا، وَكَذَا مَا كَانَ فِي مَعْنَاهَا أَوْ أَقْبَحَ مِنْهَا كَالْعَمَى وَقَطْعِ الرِّجْلِ وَشَبَهِهِ). شرح مسلم للنووي (۱۳/102ح1966).

همدغه شان خبره ابن عبدالبر- رحمه الله- هم په التمهيد(168/20) کې کړې ده.

دويمه فائده: حديث کې واضح دي چې لږ عيب اونقصان باک نه کوي ځکه حديث کې لفظ د (البين) راغلی دی يعني چې عيب ښه ښکاره وي لږ ګوډوالی چې روغ مال سره پرې سم مزل کولي شي باک نه کوی همدغه شان دا نورخلورعيبوب(نقصانات).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۳» سوال: هغه کوم عیوب(نقصانات) دي چې قرباني ته ضرر نه رسوي؟

جواب: اول هرهغه عیب چې لږ وي هغه قربانی تـه ضرر نـه رسـوي، هغـه کـه دحیوان په هرځای کې وي، اودلیل یدې خبره بانـدې هغـه حـدیث دالـبراء بـن عازب-رضي الله عنه- دی.

دویم: (مقطوعة الذیل) یعني دکوم حیوان چې لکۍ کټ وي هغه هم نقصان نه لري لکه: ابن قدامة رحمه الله فرمائي: (وَتُجْزِئُ الْبَتْرَاءُ ، وَهِـيَ الَّتِـي لَا ذَنَـبَ لَهَا ، سَوَاءٌ كَانَ خِلْقَةً أَوْ مَقْطُوعًا، وَمِمَّنْ لَمْ يَرَ بَأْسًا بِالْبَتْرَاءِ ابْـنُ عُمَـرَ وَسَـعِيدُ بْـنُ الْمُسَيِّبِ وَالْحَسَنُ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَالنَّخَعِيُّ وَالْحَكَمُ).المغني(۱۳/۳۷۱).

ژباړه : په هغه حیـوان بانـدې هـم قربـانئ جـائزه ده چـې لکـۍ نلـري کـه هغـه پیدائشي نوی اویا کټ کړي شوي وي اودغه جواز د ابن عمر- رضي اللـه عنـه، او ابن المسیب، او الحسن، او سعید بن جبیر، او النخعی او الحکم- رحمهم الله نه هم نقل دی.

بیاهغه دری وجې دجواز ذکر کړې دي فرمایی:

۱/ دلکۍ نشوالي غوښې ته هیڅ نقصان نه رسوي ځکه هغه نه خوړل کیږي.

۲/ مُخِل بالمقصود هم نده.

۳/ په شرع کې ترې منعه هم نده راغلي اودا دریـم دلیـل یـوازی هـم پـه جـواز باندې پوره دي. او ابن عثمین رحمـه اللـه پـه الشرح الممتع(430/7) کـې او نـورو علماؤ هم دغسې خبره کړې ده.

دریم:ـ(مکسورة القرن) یعني هغه حیـوان چـې ښـکر ئې مـات وي هغـه هـم قربـانی تـه ضررنـه رسـوی، ځکـه ددغـې نـه شرع منعـه نـده کـړې، اومُخِـل بالمقصودهم ندې، ځکه نه خوړل کیږي، اونه غوښې ته نقصان رسوي.

ابن عبدالبر- رحمه الله- په الاستذکار(5/۲۱۹،۲۱۸) کـی فرمـائي: (العلـماء مجمعـون على أنَّ الجـمَّاء (وهـي التـي لم يُخلـق لهـا قـرنٌ) جـائزٌ أن يضـحَّى بهـا، فـدلَّ

(c) ketabton.com: The Digital Library

إجماعُهم هذا على أنَّ النقص المكروه هو ما تتأذّى به البهيمةُ وينقص مِن ثمنها ومِن شحمها، وإذا جازت التضحية بالجمَّاء فلأَن تجوز بالعضباء التي ذهب أكثرُ مِن نصف قرنها مِن باب أَوْلى).

خلاصه دعبارت داده: دعلماؤ اجماع ده چې په بې ښكرو (يعنې كونډې) حيوان باندې قرباني جائز ده نوهركله چې په كونډې مال باندې په اجماع دمسلمانانو سره جائزه وي، نومات ښكر والا باندې خو په طريقه اولى باندې جائز ده.

همدغه شان د جواز قول امام نووي-رحمه الله- په شرح المهذب(٣٧٣/٨) كې او وغيره نورو بې شميره علماؤكړى دى.

خلورم: (مشقوقة الأذن): **يعني هغه حيوان چې غوږ ئي كټ**، يا خيري، او يا سورى وي نو دجمهورو (يعني ډېرو اوګنو) علماء اسلام په نيزباندى قرباني پرې جائزه ده اودا دجمهور علماؤ مذهب مونږته راجح او بهتره ښكارى ديو څو دلائلو په بنياد:

١- **دليل**: حديث د براء بن عازب رضي الله عنه كې نبي صلى الله عليه وسلم تخصيص دڅلور عيوب(نقصاناتو) كړي دى (أربع لاتجوز فى الضحايا...) كه چيرته نقصان دغوږ مانع وايې نوخامخا به نبي صلى الله عليه وسلم ذكر كړى وائي.

او كه څوك دلږ معرفت خاوند هم وى نو هلته په حديث كې دڅلورو نقصاناتو دتخصيص په مقصد او معنى باندى پوهيږى.

٢- **دليل**: دغوږ نقصان دهغې څلورو عيوب سره نه مساوي دى او نه أقبح اوزيات دى دهغى نه چې پرې قياس كړى شي.

٣- **دليل**: عبيد بن فيروز د براء بن عازب رضي الله عنه نه (كوم چې راوي دحديث دي) تپوس وكړ چې (إني أكره أن يكون النقص فى القرن والأذن. فقال له: ماكرهتَ فَدَعْه ولاتحرّمه على أحد). ژباړه: عبيد ووېلى زه ښه نه ګڼم چې دمال په ښكراوغوږ كې نقصان وي؟ صحابي ورته جواب كې ووېل: ته چې څه بد ګڼې هغه دى خپل كاردى خو په نوروخلكو ئي مه حرامه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو مونږ هم هغه ورونو ته وايو چې وايي پـدی بانـدی قربـانۍ نـه کيـږی ددغـه جليل القدر صحابي په نصيحت باندې عمل وکړی، اوزه وايم دغـوږ نقصـان لا څکي بلکې دځرمني ويختان دي ورله هم وشماري خوليکن نور مسـلمانان دي په مصيبت او مشقت کې نه اچوی، او دالله تعالی هغه ښکلی او اسان ديـن دی بې دليله دالله تعالی په بندګانو نه سختوي.

۴- دليل: کوم روايت چې د علي رضی الله عنه دی پدي مسأله کې (أمرنا رسول اللـه صلی الله عليه وسلم أن نستشرف العين والأذن...). پديکې حجة بن عدي راوي دي او هغه مُتَکَلَّم فِيه دی.

۵- دليل: دغه روايت که صحيح هم شی لکه الشيخ الألباني- رحمه الله- پـه إرواء الغليل(۳٦۲/۴) کـې اوابـن الملقّـن پـه البـدرالمنير(۲۹۱/۹) کـې صحصـح کـړی دی، اومونږ ترې معنی دعدم جواز واخلو نوبيـا خـو ښـکاره تعـارض(ټکراؤ) راځـي دحديث دالبراء بن عازب-رضی الله عنه-سره، ځکه حديث دعلی رضی الله عنه نـه خوبيا معلوميږی چې دستن دسوري په مقدار عيب هم وي قربـانی پـري جـائزه نده، او حديث دبراء بن عازب رضی الله عنه کې لفظ د (البـيّن عورهـا) راغلـی دی يعني عيب(نقصان) هغه وخت معتبر دی چې کله ښه ښکاره او واضـح وي، نـو ددی حديث نه خومعلوميږی چې لږ عيب باك نکوي، اوس که چيرتـه روايـت دعلی رضی الله عنه په ظاهر واخلو نو روايت دبراء بـن عـازب رضـی الله عنه، کـوم چـي دټول أمت پری اتفاق او اجماع ده هغه به درنه بيا پاتی کيږی.

نو اوس به يا حديث دبراء نه منی اوانکاربـه تـری کـوی اويـا بـه هغـی معنـی او تطبيق ته غاړه کږدي کومه چې جمهور علماء اسلام کړی ده چې دغه نقصانات اوعيوب قربانی ته ضررنه رسوي.

٦- دليل: دعلي رضی الله عنه په روايت کی خو هيڅ دليل په عدم جواز باندی نشـته بلکی هغی کي دا دي چې هغه مال اختيار کړی کوم چې پـه سـترګو اوغوږونـو کي عيب نلري داخوبيې ندي ويلی چې دکوم مال په غوږ کـی نقصـان وی هغه مه اخلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوددينه استدلال په عدم جواز کولو باندې ډير بعيد دی. او زمونږ مسأله هم دلته دجواز اودعدم جواز ده، نه د أولی او عدم أولی.

۷- دليل: کومو محدثينو چې روايت د علي رضی الله عنه ذکر کړی دی هغوی ټولو په باب د مکرهاتو کې راوړي دی (يعنې أولی أوعدم أولی مسأله ده نه دجواز أودعدم جواز) لکه امام أبوداود په کتاب الأضاحي : باب مايُکره من الضحايا (۲۸۰۲)، اوابن ماجه په کتاب الأضاحي: باب مايُکره أن يُضحی به (۳۱۴۴)، اوامام ترمذي په کتاب الأضاحي : بابا مايُکره من الاضاحي.

نوآيا دغه ټولو محديثينو کومو چې دغه حديث نقل کړی دی، هغوی په معنې د دې حديث باندی نه پوهيدل چې دعدم جواز په ځائي په مکروهاتو کې ذکرکړي دی؟ !

نه نه بلکه هغوی په دواړه احاديثو کې تطبيق کړی دی چې په دواړو باندې عمل وشي، نوحديث د براء بن عازب رضی الله عنه په عدم جواز دلالت کوی اوحديث دعلي رضی الله عنه په کراهيت يعنې أولی اوعدم اولي باندې دلالت کوی.

۸- دليل: دمحدثينو نه بعد دځلورو مذهبونو فقهاؤ -رحمهم الله- هم دغه حديث په باب د مکروهاتو (يعنې أولی اوغير أولی) کې ذکرکړی دی چې مونږ به دهغوی اقوال په ډير اختصار سره ذکر کړو:

اول مذهب حنفي:

دأحنافو په نيزباندی چې دحيوان غوږ د دريمی حصې نه کم هم نقصاني وُو نو قرباني پرې جائزه ده. وګوره: حواشي علی ملتقی الأبحر(۱۹/2).

دويم مذهب مالکی:

ابن عبدالبر-رحمه الله- په الکافی فی فقه أهل المدينه (۴۲۱/۱) کې ليکی دي: (ولابأس بالشق اليسير فی الأذن وکذلک القطع اليسير...) يعنې باک نه کوی که غوږ لږ شليدلی وی، او يا کټ شوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم مذهب شافعي:

امام نووی الشافعي- رحمه الله - په المجموع شرح المهذب (٣٧٣/٨) کې دغوږ وغیره ذکرنه بعد أخیر کې فرمائي: (فان ضحّی بما ذکرناه أجزأه؛ لأن ما بها لایُنقَص من لحمها). نوداهم وائي چې قرباني پرې جائزده .

څلورم مذهب حنبلی:

ابن قدامة الحنبلی- رحمه الله - پـه المغنـي (٦٢٦/٨) کـې فرمـائي: (... ویحصل الاجزاء بها، لا نعلم فیه خلافاً ولأن اشتراط السلامة من ذلك یشق إذلا یکاد یوجد سالم من هذا کلّه). نوداګوره فرمای چې د دې پـه جـوازکې مونږته دچاهیڅ خلاف معلوم ندی، یعني داخو یوه اتفاقی مسأله ده اوبیا وایـی چې دغوږ روغوالی شرط لګول خو مسلمانان په پوره مشقت او زحمت کې اچوي څکه ددغسې عیبونونه خو اکثر مالونه خالی نوي.

٩- دلیل: همدغه شان ددی عصر لوی لوی علماؤ فتوی هم په جـواز بانـدې ده لکه الشیخ السعدی- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله - په فتاوی نورعلی الدرب (١٧/ ٣٥٥) کی، او ابن عثیمین- رحمه الله- هم په فتاوی نورعلی الدرب (١٣/٢) کـې ذکـر کـړي دي اوبیا فرمای: (ولافرق بین أن یکون القطع قلیلاً أو کثیراً حتی لوقطع القرن کله أوالأذن کلها أوالذیل کله فانها تجزئ).

ژباړه: هیڅ فرق نشته که دمال ښکر، یا غوږ اویا لکۍ ټوله کـټ وی اویا لـږه، قرباني پری جائزه ده - اوپدی جمله کی دابن عثیمین رحمه الله رد ته اشاره هم ده په هغه فقهاؤ باندی چې مقدار دثلث، نصف وغیره ذکرکوی څکـه پـه دغـه مقدار باندی دلیل نشته. نو کـه دمـال لکـۍ، ښـکر اوغـوږ لـږ یـاټول کـټ وی قرباني پری جائزه ده .

نومحترمو: مونږ داسی نه وایو چې مسلمانان دی هغه مالونو پسی وګرځـی چې لکۍ، غوږ او ښکر یې کټ وی بلکې مونږ وایو که څوك په منطقه(علاقه) کـې بل مال پیدا نکړي اویا دا مال په صحت اوغوښه کی ښه وی دهغه مال نـه چې یوه یوه لیشت غوږونه لری نوبیا پـدغی مـال بانـدی قربـاني بلکـل صـحی ده، اوپدغه عیب سره ثواب کـی هـیڅ کمـی نـه راځـی، څکـه دغـه عیـوب مُخِل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بالمقصود ندی، اونه په حیوان کی مطلوب دی ځکه دحیوان غوړونه انسانان نه خوري، اونه تري په دین اسلام کی منعه راغلي ده.

«۴» سوال: خصي مال باندي قرباني کول سه حکم لري؟

جواب: بلکل جائزده، ابن ماجه (رقم 2548) کي دأبو هريرة-رضى الله عنه- څخه روايت دی چې نبي صلى الله عليه وسلم دوه ګډان د قرباني لپاره واخستل أو مَوجُوءَيْن ؤو يعنى خصين، ؤو.

«۵» سوال : آيا یوه قرباني دټولې کورنۍ څخه صحيح کيږي کنه؟

جواب: بلکل صحصح کيږي: عطاء بن يسار فرمائي: ما د أبو أيـوب الأنصـاري رضي الله عنه نه تپوس وکړ چي تاسوبه د نبي صـلى اللـه عليـه وسـلم پـه زمانـه کـي قرباني څنګه کوله ؟ هغي وفرمایل: (كان الرجل في عهد النبي صـلى اللـه عليـه وسلم يضحي بالشاة عنه وعن أهل بيته فيأكلون ويطعمون) صححه الشيخ الألبـاني في صحيح سنن ابن ماجه(٢/٢٠٣).

يعني يوسړی به اختری په یومال باندی دخپل ځـان اودخپـل ټـول کورنـه کـوو اوخپله به ئي تري هم خوراک کوو، او فقراؤ ته به يی هم پکی ورکوو.

«٦» سوال: دمړي نه قرباني کول څه حکم لري؟

جواب: دمړي څخه قرباني کول په دري ډوله ده.

۱ـ یوشخص دخپل ځان څخه قرباني وکړي، ورسره نيت دخپلي ټولي کـورني وکـړي (مـړو ژونـدو دواړوڅخـه) نـودا جـائزه ده ا و ثـواب ئي مـړو ژونـدو تـه رسيږي، دليل پدي خبره باندی د نبي صلى الله عليه وسلم عمل دی چي هغه به دخپل ځان او دخپل اهل بيت څخه قرباني کولـه، او دهغـه پـه اهـل بيـت کـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه په ژوند مبارك كې ډير اقارب(خپلوان) وفات شوي ؤو، نو داهل بيت لفظ مړو اوژوندو دواړو ته شامل دى.

٢ـ صورت دا دى چي يو كس په ژوندون وصيت وكړي چې زما د وفات نه روستو ماپسي قرباني وكړى نو بيا دهغه نه مستقله قرباني كول واجب ده، پدي شرط چي د وصيت كونكي په مال كى به وى، او كه دهغه نه خپل مال پاتى نوي، نو بياپه ورثوباندى واجب نده، دليل پدي خبره قول دالله تعالى دى ((فمن بدّله بعد ماسمعه فإنما إثمه علي الذين يبدّلونه إن الله سميع عليم)) سورة البقرة (١٨١).

٣ـ قسم: دمړي نه مستقله قرباني كول دي پداسې حال كې چې مړي په ژوند وصيت نوى كړى، نوپدي صورت كې دعلماؤ دوه قوله دي:

أول قول: په عدم جواز دى اودا په أئمه أربعه كې د امامشافعي- رحمه الله- نه نقل دى او امام مالك- رحمه الله- په جواز قائل دى ليكن مع الكراهة، او دليل د دوى دادى چي دغه كار دنبي صلى الله عليه وسلم اودصحابه كرامو- رضوان الله عليهم- څخه نه دى نقل، كه چيرته جائز وائي نوهغوي به كړي وايي.

دويم قول: دجمهورو (دډيرو) علماؤ دى چي په هغې كې (مذهب حنفى، مذهب مالكي اومذهب حنبلي هم شامل دى) ددوى په نيز باندي جائزده اوثواب يى مړى ته رسيږى.

شيخ الإسلام ابن تيميه رحمه الله په مجموع الفتاوى (٣٠٦/٢٦) كې فرمائي: (وتجوزالأضحية عن الميت كما تجوز الحج عنه والصدقة عنه). ژباړه: دمړي نه قرباني كول داسې جائزه ده لكه څنګه چې حج اوصدقه كول دمړي نه جائز دي.

همدغه شان پدي عصر كې ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوى و مقالات ابن باز (١٨٩/١٨) كې، او ابن عثيمين- رحمه الله- په مجموع فتاوي ورسائل (120/25) كې او دسعودي هيئة كبار علماؤ په فتاوى اللجنة الدائمة (٤١٧/١١) كې دجواز فتوى وركړې ده.

اودامقام د اختصار دى پدي وجه باندي د دوى دلائل ذكر كولى نه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۷» سوال: د قربانۍ کونکي دپاره څه کول پکار دي؟

جواب: کله چې د ذوالحجه میاشت داخله شي نو هغه ته پکار دي چې خپل نوکونه او ویختان (دسر،بریت، اود نور بدن) کټ نه کړي ځکه حدیث کې ترې منعه راغلي ده:

((إذَا رَأَيْتُمْ هِلاَلَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضَحِّيَ ، فَلْيُمْسِكْ عَنْ شَعْرِهِ وَأَظْفَارِهِ)) رواه مسلم (197). ژباړه: نبي صلى الله عليه وسلم فرمائی کله چې تاسو میاشت د ذوالحجې ولیده اوکوم یوتن په تاسو کې د قربانۍ نیت کړی وي نوهغه دي خپل ویختان اونوکان نه کټ کوي.

«۸» سوال: څو ورځو پورې قرباني کولی شی؟

جواب: راجح قول پدې کې دا دی چې د اختر ترڅلورمې ورځې پورې کولي شي یعنې یوسړی کولی شي چې خپله قرباني داختر په دویمه، دریمه اوڅلورمه ورځ کې ذبحه کړي. دغه قول دعلي بن أبي طالب، جبیر بن معطم او ابن عباس رضي الله عنهم دی او ابن القیم رحمه الله په زاد المعاد(۳۱۹/۲)کې فرمائي: (وهومذهب إمام أهل البصرة الحسن و إمام أهل مكة عطاء بن أبي رباح و إمام أهل الشام الأوزاعي وإمام فقهاء أهل الحديث الشافعي واختاره ابن المنذر).

«۹» سوال: که څوک د قربانۍ وس نه لري نودهغی دپاره قرض کولی شی کنه؟

جواب: که طاقت د قرض ختمولولري نوکولی شي یعني جواز لري ، اوکه بیا وس نه لري نو جائزنده چې قرض وکړي. وګوره د زیات تفصیل دپاره: مجموع الفتاوى لابن تیمیه (۳۰۵/۲۶).

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۰» سوال: آیه د قربانۍ مال په بل مال باندی بدلولی شی کنه؟

جواب: بدلولی شي چې کله د قربانۍ مال نه غوره وي، دغه قول دجواز په تابعينو کې دعطاء، او مجاهد، اوعکرمه نه اوپه أئمو کې د امام أبوحنيفه، امام مالكك، امام أحمد، او امام محمد-رحمهم الله- څخه نقل دی. وګوره: المغني لابن قدامة (۴۳۷/۸).

«۱۱» سوال: په وخت د ذبحه کې سهوا د بسم الله دهيريدلو څه حکم دی؟

جواب: كه چيرته سهواً د مسلمان نه بسم الله پاتي شي نو په راجح قول د اهل علمو کې دهغه مذبوحه حلاله ده، اودغه قول دامام شافعي، اوابن عبدالبر، اوابن قدامة، اوامام قرطبي أود الشيخ محمد بن عبدالوهاب رحمهم الله اوداسي نورو أئمونه نقل دی.

قال الإمام الشافعي- رحمه الله- في كتابه الأم (۲۲۷/۲): (لونسي التسمية فى الذبيحة أكل لأن المسلم يذبح على اسم الله عزوجل وإن نسي).

قال ابن عبدالبر- رحمه الله- فى كتابه الاستذكار (۲۴۹/۵ح۱۰۰۷): (إن التسمية على الذبيحة سنة مسنونة لا فريضة ولوكانت فرضًا ماسقطت بالنسيان لأن النسيان لايسقط ماوجب عمله من الفرائض).

قال ابن قدامة - رحمه الله- في المغني (۳۸۹/۸): (ولنا قول ابن عباس: من نسي التسمية فلا بأس ...الخ).

قال القرطبي- رحمه الله- فى تفسيره (۵۰/۷): (وأما الناسي فلا خطاب توجه إليه إذ يستحيل خطابه فالشرط ليس بواجب عليه). اوداسي نوروعلماؤهم ليكلى دي چونكه دامقام د تفصيل ندي، ليكن مونږ ته ددى قول درجحان سره هم احتياط پدې کې ښکاري چې ونه خوړل شي؛ ځکه ايت په نهى كې عام دی، والله أعلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«۱۲» سوال: د ذوالحجې میاشتې أوله لسیزه څه فضیلت لري؟

جواب: ددغې لسو ورځو ډیر فضائل دي اوپه قران کریم کـې هـم ورتـه اشـاره شوي ده او په حدیث کې راغلي ((مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَى اللَّه مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ، فَقَالُوا: يَا رَسُـولَ اللَّـه ! وَلَا الْجِهَـادُ فِي سَـبِيلِ اللَّـه؟! فَقَـالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم: وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، إِلَا رَجُلٌ خَـرَجَ بِنَفْسِـهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ)).

ژباړه: داسي ورځې نشته چې نیك عمل پکې الله عزوجل ته ډیر خـوښ وي د ذوالحجې دلسو ورځونه، صحابه کرامو وفرمائل یا رسـول اللـه صـلی اللـه علیـه وسلم دجهاد نه هم زیات خوښ دی الله تعالی ته؟ هغه وفرمائـل: آو، مګرهغـه کس چې خپل جان اومال سره وځي او هـیڅ څیـز واپـس نـه کـي یعنـي شـهید شي.!   محترمو: مؤمن دی پدې اجر ثواب کې سوڅ وکړی.

«۱۳» سوال: هرکله چې د ذوالحجې اوله لسیزه دومره زیات ثواب لري نو کوم اعمال پکې ډیر بهتره دي چې مسلمان یې وکړي؟

جواب: هرنیك عمل کـول لکـه: نفلونـه، تلاوتونـه کـول، کونـډو یتیمانـانوسره خیګړي کول.

دویم عمل: روژه نیول یو روایت امام أحمـد، او أبـو داود او نسـائي نقـل کـړي چې نبي صلی الله علیه وسلم به نهـه ورځـې د دې میاشـتې او دعاشـوراء ورځ اودرې ورځې په هره میاشت کې (۱۳-۱۴-۱۵) کې نیولی .

دریم عمل: تکبیرات (الله أکبر)، تهلیلات (لا إله إلا الله) او تحمیدات (الحمـد لله) ویل حدیث کې راغلي : ((فأکثروا فیهن من التهلیل والتکبیروالتحمید))، او امام بخاري- رحمه الله- نقل کړي چې ابـن عمـر، او أبـو هریـرة رضي الله عنهما بـه بازارته وتل په جهر به ئې تکبیرات ویل اودهغوئ دوجې نه به نوروخلکوبه هـم په جهرتکبیرونه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم عمل: دعرفې ورځ روژه نيول، حديث د مسلم کې راغلي ددوه کالو ګناهونه پرې معاف کيږي (دتير شوي کال اود راتلونکې کال) نودا لوی فضيلت دی.!

داختر دورځ آداب

«۱۴» سوال: اختر ورځ په څه طريقه ولمانځل شي؟

جواب: دغه په اسلام کې يوعظيمه ورځ ده بايد شرعي آدابو سره دخپل رب شکرپکې وشي، نوددغې ورځ يو څومختصرآداب په لاندې ډول دي:

۱- تکبيرات ويل اوهغه دعرفې ورځ نه شروع کيږي تر څلورمي ورځ دمازيګرپورې.

۲- داختر لمونځ نه مخکې غسل کول،عطرلګول، خائسته نوی او ياپاکې جامې اغوستل بغير داسراف نه، اوهرچه زنانه دي هغه به عيدګاه ته ځې بغيردتبرّج ډول سينګار اوعطرونونه.

۳- دخپلې قربانۍ نه اول خوراک کول او دغه د نبي صلى الله عليه وسلم عمل ؤو چې اول خوراک به ئې دخپلې قربانۍ څخه کولو. وګوره: زادالمعاد لابن القيم(۴۴۱/۱).

۴- عيدګاه ته پيدل تلل که دچا عذرنوي.

۵- لاره بدلول د مستحباتو څخه دي يعنې کورته واپس په بله لار راتلل.

«۱۵» سؤال: د اختر مبارکي يوبل تهورکول څه حکم لري؟

جواب: يوبل ته مبارکي ورکول يو مباح اوجائز کاردی اوپدې کې هيڅ محظور شرعي نشته، ديته بدعت ويل پدې دليل سره چې دا ثبوت نه لري، نودا ډيره کمزوري بې بنياده خبره ده ديوڅو وجونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- داهغه وخت بدعت ګرځي چي کله ورته سنت یامستحب وویـل شي ځکـه بیا دسنت اود استحباب دثبوت دپاره دلیل شرعي پکار وي، اوحـال دادي چـې دا یو دعاداتو څخه دی. اوزمونږ دا خبره مبني ده پـه یـوعظیم أصـل داصـولو ددین باندي .

هغه دا چې: (الأصل في جميع العادات القولية والفعليـة الإباحـة والجـواز، فـلا يحرم منها ولايكره إلا مانهى عنه الشارع أوتضمّن مفسدة شرعية).

اوددې اصل او قاعدې دپاره قران کریم او په احادیثو کې ډیر دلائـل او مثالونـه شته خودا مقام دهغې د ذکر ندې او خاصـکر علـماء دعلـم أصـولو پـه مسـتقلو کتابونو کې ذکر کړي دي.

ژباړه: اصل په ټولوعاداتو قولیه اوفعلیه (یعني په ویناګانو اوکارونو) کې اباحـت اوجواز دی هیڅ یوخیز ته حرام او مکروه نه ویـل کیـږي مګرهغـه وخـت چـې شرعي دهغې عمل نه منعه کړي وي اویا هغه عمل متضـمن وی مفسـده شرعیـه لره.

نودلته هم شرع ددی مبارکۍ ورکولونه منعه نده کړي اونه پکې کومه مفسـده او نقصان شته بلکه مصالح پکې شته مثلاً: مسلمانان یوبل ته دعاګـاني وکـړي، او یوبل ته زړونه نرمیدل، همدغه شـان دبعضـو یوبـل سره خبرې نـوي، نـو دایـو ښکلې فرصت وي دخبرو کولو، او دا سې نور ډیر مصالح.

سؤال: که څوک اعـتراض وکـړي چـې عـدم ثبـوت دلیـل دی پـه عـدم جـواز باندې؟

او دا دبعضو خلکو غټ اوعُمْده دلیل دی پدې مسئله کې.!

اول جواب: دغه دشرع یوه عظیمه قاعده ده خوپه باب دعباداتو کې ده نـه پـه باب دعـاداتو کـې ځکـه اصـل پـه عبـاداتو کـې توقـف دی نوځکـه ثبـوت تـه ضرورت لري اوهرچې عادات دي نواصل په هغې کې اباحـت او جـواز دی نـو ځکه ثبوت ته حاجت نلری اویـا هـر قـوم خپـل عـادات لـري، اوهغـه کـه پـه اخترونو کې وی اوکه په نورو خوشالیانو کې وی او که په لباسونو کـې وی، اودا د الله تعالی یو دلوی فضلونو څخه دی په خپلو بندګانو باندې چی هرقوم ته یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل عادات رواجات مباح اوجائز کړي دي، کچیرته الله تعالی دا کارونه مباح اوجائز کړي نه وایی اومونږ یې صرف په هغه عاداتو باندې مکلف کړي وایې کوم چې دنبي صلی الله علیه وسلم په زمانه کې وو مثلا دهغی وخت جامې او بوټان او څپلۍ وغیره چې بل قسم به نه ګرځوي نومسلمانان په څومره په مشقت کې وایې. **الغرض مطلب دادی** چې دغه قاعده صحیح ده خو په باب دعباداتو کې ځکه هرعبادت دلیل شرعي غواړي اوهرچې دامسأله ده نو دا دباب دعاداتو څخه ده، لکه څنګه چې مونږ نور ډېرعادات په خوراک څښاک اولباس اوناسته پاسته کې اویا په خوشحالیانو وغیره تعاملاتو کې لرو خو څوک هغې ته بدعت ویلی نشي.

دویم جواب: دصحابه کرامو- رضوان الله علیهم- نه هم بعضې الفاظ نقل دی مثلاً: ((تقبل الله مناومنكم)) نو ډېره دتعجب خبره خو داده چې ددی الفاظو ویل په عربي کې جائز ګڼي اوکه چاپه پښتو ژبه کې وویل بیا بدعت ګرځي!، نوداکوم منطق اودلیل دی!، ددي الفاظو معنی تقریباً یوه ده کوم چې پښتو کې ویل کیږي (لمونځ روژې أونیک اعمال دې قبول شه).

دریم: شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله نه هم داختر دمبارکۍ تپوس شوي دی او هغه هم دجواز فتوی ورکړې ده وګوره الفتاوی الکبری (٢/٢٢٨): (هَلْ التَّهْنِئَةُ فِي الْعِيدِ وَمَا يَجْرِي عَلَى أَلْسِنَةِ النَّاسِ:"عِيدُك مُبَارَكٌ " وَمَا أَشْبَهَهُ، هَلْ لَهُ أَصْلٌ فِي الشَّرِيعَةِ، أَمْ لا)؟

بیا هغه تفصیل دجواب کړی دی چې دا جائزه ده اوبیا فرماي چې دغه دجواز فتوی ددین دلوی لوی امامانو نه نقل ده لکه امام أحمد رحمه الله وغیره نه.

څلورم: همدغه شان ددې عصر لوی علماؤهم دجواز فتوی ورکړې ده لکه الشیخ العلامة السعدي- رحمه الله، او ابن باز- رحمه الله- په مجموع فتاوي ابن باز (١٣/ ٢٥) کې اوابن عثیمین- رحمه الله- نه په مجموع فتاوی ابن عثیمین (١٦/٢٠٨- ٢١٠ کې تپوس کړي شوی دی چې: (ما حكم التهنئة بالعيد؟ وهل لها صيغة معينة؟ فأجاب: التهنئة بالعيد جائزة، وليس لها تهنئة مخصوصة، بل ما اعتاده الناس فهو جائز ما لم يكن إثماً. وقال أيضًا: التهنئة بالعيد قد وقعت من بعض الصحابة

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنهم، وعلى فرض أنها لم تقع فإنها الآن من الأمور العادية التي اعتادها الناس، يهنيء بعضهم بعضاً ببلوغ العيد واستكمال الصوم والقيام).

وسئل أيضًا: (ما حكم المصافحة، والمعانقة والتهنئة بعد صلاة العيد؟

فأجاب: هذه الأشياء لا بأس بها؛ لأن الناس لا يتخذونها على سبيل التعبد والتقرب إلى الله عز وجل، وإنما يتخذونها على سبيل العادة، والإكرام والاحترام، ومادامت عادة لم يرد الشرع بالنهي عنها فإن الأصل فيها الإباحة).

خلاصه دعبارت: ابن عثيمين - رحمه الله - نه دري تپوسه کړی شوی دي:

أول: داخترډمبارکۍ حکم ؟ **دويم:** آيا دمبارکۍ دپاره کوم خاص الفاظ دي چې سړی به صرف هغه وايي اوکه نشته؟ **دريم:** ستړي مشي اوغاړه ورکول څه حکم لري؟.

هغه په جواب کې ويلي دي چې د اخترمبارکي اويوبل ته ستړی مشي۔اوغاړه ورکول يومباح اوجائزعمل دی(دليل) ځکه دا دعاداتو څخه دی، نه دعباداتو نه او اصل دمسلمانانو په عاداتو کې اباحت اوجوازدی، همدغه شان ددې لپاره دخاصو الفاظو تعين هم نشته بلکې دهرقوم خپل عادات او الفاظ وی.

همدغه شان دمعانقه (يوبل ته غاړه ورکولو) په باره کې الشيخ الألباني- رحمه الله- په سلسله صحيحة (١/٣٠٠ - ٣٠٢ حديث رقم ١٦٠) کې فرمائي:(وأمّا الالتزام ... والمعانقة؛ فما دام أنّه لم يثبت النهي عنه في الحديث كما تقدم؛ فالواجب حينئذٍ البقاء على الأصل، وهو الإباحة، وبخاصّة أنه ببعض الأحاديث والآثار، فقال أنس رضي الله عنه: كان أصحاب النبي صلى الله عليه وسلم إذا تلاقوا تصافحوا، فإذا قدموا من سفرٍ تعانقوا).

رواه الطبراني في الأوسط، ورجاله رجال الصحيح، كما قال المنذري (٣/٢٧٠)، والهيثمي (٨/ ٣٦).

ژباړه: په ستړي مشی کې يوبل ته غاړه ورکول په شرع کې ددينه نه منعه نده ثابت اوهرکله چې منعه تري نوي شوي نوبيا لازم داده چې دامسأله په خپل اصل باندی باقی پاتي شی چې هغه اباحت اوجوازدی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

محترمو: دايو څو مسائل ؤو په باب دقرباني او آداب د اخترکې، الله تعالی نه غواړم چې خالص دخپلی رضا لپاره يی وګرځوي اوپه خپل دربارکې قبـول يـی کړي،او دټولو مسلمانانو نه دی مالی اوقولي او فعلي اعمال قبول کړی، إنـه وليّ ذلك والقادرعليه ، وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

❖ **نوټ :** که کوم مسلمان غواړي چې ددغې خير په نشر ولـو کـې خپـل ځـان برښمن کړي ، او دلا زياتو مسلمانانو دخير او د رهنمايـی سـبب وګرځـی، نو کولي شی چې دخپل وس مطابق دا چاپ کړي اومسلمانانو ته يی توزيع کړي (يعنی زمونږ دطرف نه کوم مانع نشته، ليکن پدې شرط چې پـدې ليکلـوکې بـه کوم زيادت او نقصان نه کوي).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library